

Rapport om solvens og finansiel situation 2019

PenSam Holding A/S | 12 62 95 32 | Hjemsted Farum

Godkendt d. 19.02.2020

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag	3
Virksomhed og resultater	4
Virksomhed	4
Forsikringsresultater	4
Investeringsresultater	7
Resultater af andre aktiviteter	9
Andre oplysninger	10
Ledelsessystem	11
Generelle oplysninger om ledelsessystemet	11
Egnetheds- og hæderlighedskrav	12
Risikostyringsystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens	13
Internt kontrolsystem	16
Intern auditfunktion	17
Aktuarfunktion	17
Outsourcing	18
Andre oplysninger	18
Risikoprofil	19
Forsikringsrisici	19
Markeds- og kreditrisici	20
Likviditetsrisici	20
Operationelle risici	20
Andre væsentlige risici	20
Koncernoplysninger	20
Værdiansættelse til solvensformål	21
Aktiver	21
Forsikringsmæssige hensættelser	22
Andre forpligtelser	24
Alternative værdiansættelsesmetoder	24
Andre oplysninger	24
Kapitalforvaltning	25
Kapitalgrundlag	25
Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav	25
Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet	26
Forskelle mellem standardformlen og en intern model	26
Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og solvenskapitalkravet	26
Andre oplysninger	26

Sammendrag

PenSam Holding er en forsikringsholdingvirksomhed, som er øverste modervirksomhed i PenSam koncernen, hvor det væsentligste forretningsområde i koncernen er at levere arbejdsmarkedspensioner for FOA-faggrupperne. Pensionsaktiviteterne udøves af datterselskabet PenSam Liv, og herudover leverer PenSam Forsikring og PenSam Bank supplerende finansielle produkter til pensionskunderne på konkurrencedygtige vilkår.

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Af disse er fire generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf to medlemmer er nomineret af FOA, og to medlemmer er nomineret af Pensionskassen PenSam. Derudover er tre medlemmer valgt af medarbejderne i PenSam-koncernen. Der er i 2019 sket en ændring i bestyrelsen, idet Rasmus Lau Henningsen udtrådte 25.09.2019, og Robin Kahr tiltrådte 26.09.2019.

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Organisationen er indrettet med en række direktørrområder med ansvar for den løbende drift og udvikling.

PenSam Holding har følgende nøglefunktioner: Risikostyringsfunktion, Compliancefunktion, Aktuarfunktion og Intern Auditfunktion. Der er aktuelt ikke fundet behov for etablering af yderligere nøglefunktioner.

Kapitalgrundlaget til dækning af selskabets solvenskapitalkrav udgør 3.185 mio. kr.

Selskabets solvenskapitalkrav er opgjort til 1.208 mio. kr. Der er således en stor overdækning.

Denne rapport giver en konsolideret oversigt over forholdene i selskabet og koncernen med oplysninger, der også findes i andre interne og eksterne dokumenter, herunder årsregnskab, politikker og retningslinjer vedrørende ledelse og risikostyring, selskabets egen risikovurdering samt kapitalplaner og solvensopgørelser.

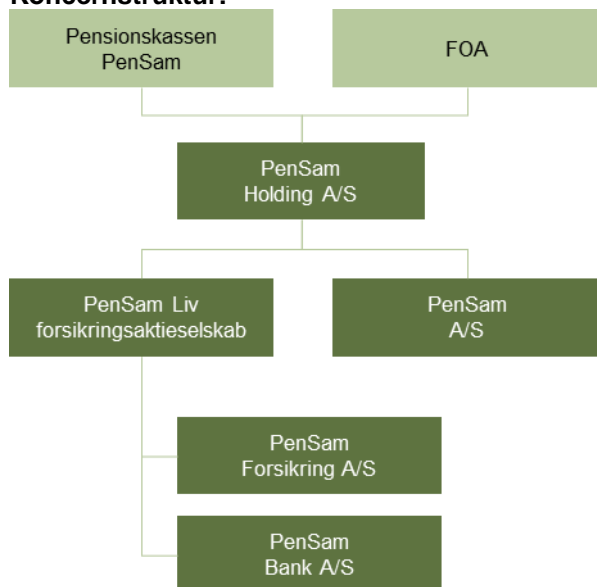
Virksomhed og resultater

Virksomhed

PenSam Holding A/S (CVR-nr. 12 62 95 32) er en forsikringsholdingvirksomhed og er øverste modervirksomhed i koncernen. Selskabet er ejet af FOA og Pensionskassen PenSam. Der er ingen fysiske personer, der ejer aktier i selskabet.

Yderligere selskabsinformation kan ses på <https://www.pensam.dk/om-pensam/pensam-gruppen/selskaber/Sider/Selskaber.aspx>

Koncernstruktur:

Selskabet og koncernen er underlagt finansielt tilsyn af Finanstilsynet, CVR-nr. 10 59 81 84, Århusgade 110, 2100 København Ø.

Selskabets eksterne revisor er PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab CVR-nr. 33 77 12 31, Strandvejen 44, 2900 Hellerup.

Forsikringsresultater

Årets resultat før skat og minoritetsinteresser udgør 1.121 mio. kr. for koncernen mod 54 mio. kr. i 2018. Efter skat og minoritetsinteresser er årets resultat på -56 mio. kr. mod -106 mio. kr. i 2018.

Egenkapitalforrentning efter skat udgør -2,8% mod en egenkapitalforrentning efter skat ultimo 2018 på -5,2%.

Resultatopgørelse

	Koncernen		Morderselskabet	
	2019	2018	2019	2018
Skadesforsikring				
Bruttopræmier	125.481	299.170	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-23.871	-23.275	-	-
Ændring i præmiehensættelser	-2.314	8.386	-	-
Ændring i fortjenstmargen og risikomargen	2.038	1.707	-	-
Ændring i genforsikringsandel af præmiehensættelser	115	176	-	-
Præmieindtægter for egen regning	101.448	286.164	-	-
Udbetalte erstatninger	-124.614	-244.143	-	-
Modtaget genforsikringsdækning	15.893	15.321	-	-
Ændring i erstatningshensættelser	46.965	-6.754	-	-
Ændring i risikomargen	782	147	-	-
Ændring i genforsikringsandel af erstatningshensættelser	-3.003	2.898	-	-
Erstatningsudgifter for egen regning	-63.977	-232.531	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-10.013	-9.613	-	-
Administrationsomkostninger	-24.588	-32.317	-	-
Provisioner og genvinstandele fra genforsikringselskaber	3.559	1.460	-	-
Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt	-31.042	-40.470	-	-
Teknisk resultat af skadesforsikring	6.429	13.163	-	-
Bruttopræmier	6.178.758	5.591.996	-	-
Afgivne forsikringspræmier	-1.281	-1.303	-	-
Præmier for egen regning	6.177.477	5.590.693	-	-
Overført investeringsafkast for egen regning	13.488.402	-111.884	-	-
Pensionsafkastskat	-2.061.879	-5.856	-	-
Udbetalte ydelser	-2.622.116	-2.409.359	-	-
Forsikringsydelser for egen regning	-2.622.116	-2.409.359	-	-
Ændring i livsforsikringshensættelser	-13.329.113	-3.366.180	-	-
Ændring i livsforsikringshensættelser for egen regning	-13.329.113	-3.366.180	-	-
Ændring i fortjenstmargen	-1.156.363	332.199	-	-
Ændring i overskudskapital	-259.545	-136.507	-	-
Erhvervelsesomkostninger	-59	-261	-	-
Administrationsomkostninger	-229.801	-232.417	-3.679	-6.821
Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt	-229.860	-232.678	-3.679	-6.821
Teknisk resultat af livsforsikring	7.002	-339.572	-3.679	-6.821

	Koncernen		Moterselskabet	
	2019	2018	2019	2018
IKKE-FORSIKRINGSTEKNISK VIRKSOMHED				
Teknisk resultat af skadesforsikring	6.429	13.163	-	-
Teknisk resultat af livsforsikring	7.002	-339.572	-3.679	-6.821
Indtægter fra tilknyttede virksomheder	0	0	-50.097	-66.545
Indtægter fra associerede virksomheder	113.231	128.576	-	-
Indtægter af investeringsejendomme og andre materielle investeringsaktiver	171.041	619.120	-	-
Renteindtægter og udbytter mv.	2.759.532	3.089.644	17.534	605
Kursreguleringer	11.966.764	-3.060.195	-19.655	-33.693
Renteudgifter	-17.428	-69.306	-1.311	-161
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-365.381	-382.649	-	-
Investeringsafkast, i alt	14.627.759	325.190	-53.529	-99.794
Forrentning og kursregulering af skadesforsikringshensættelser	-268	121	-	-
Investeringsafkast overført til livsforsikringsvirksomhed	-13.488.402	111.884	-	-
Andre omkostninger	-31.803	-56.669	-	-
Resultat før skat	1.120.717	54.117	-57.207	-106.615
Skat	27.021	-64.316	1.565	914
Minoritetsinteressers andel af driftsresultat	-1.203.380	-95.502	-	-
Årets resultat	-55.642	-105.701	-55.642	-105.701
Totalindkomstopgørelse				
Årets resultat	-55.642	-105.701	-55.642	-105.701
Årets totalindkomst	-55.642	-105.701	-55.642	-105.701

Investeringsresultater

Årets samlede investeringsafkast for PenSam koncernen blev på 12,1% efter omkostninger. Afkastet for PenSam Liv alene udgør 12,6% efter omkostninger.

Aktier

Det samlede afkast blev på 30,6% efter investeringsomkostninger.

Obligationer

Stats- og realkreditobligationer med meget lav risiko (Investment Grade obligationer) gav et positivt afkast på 1,7%.

Højrenteobligationer, erhvervsobligationer (High Yield) og statsobligationer udstedt af udviklingslande (Emerging Market Debt), gav et afkast på henholdsvis 12,6% og 16,3%.

Alternative investeringer

De alternative investeringer består af ejendomme, infrastruktur, private equity og illikvid kredit m.v. Det samlede afkast blev på 10,2% efter investeringsomkostninger.

I nedenstående tabel ses afkastet i 2019 og 2018 samt aktivfordelingen på de enkelte aktivklasser

Investeringsresultat

Selskabet har i 2019 ikke indregnet tab eller gevinst fra investeringsaktiver direkte på egenkapitalen, men ført investeringsresultaterne over realiseret resultat.

Selskabet investerer ikke direkte i securitisering, men der kan forekomme indirekte positioner gennem selskabets øvrige fondsinvesteringer.

Investeringsafkast og aktivfordeling

2019	Afkast før omkostninger**	Afkast efter indirekte omkostninger	Vægt i porteføljen
Investment grade obligationer	1,7%	1,7%	32,8%
Emerging markets obligationer	16,4%	16,3%	8,2%
High yield obligationer	12,9%	12,6%	5,4%
Børsnoterede aktier	30,9%	30,6%	29,0%
Alternative investeringer	11,7%	10,2%	24,7%
Investeringsaktiver, i alt		11,0%	100,0%
Renteafdækning		1,5%	
Strategiske investeringer		-13,7%	
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed		0,3%	
Investeringsafkast efter investeringsomkostninger, i alt		12,1%	

2018	Afkast før omkostninger	Afkast efter indirekte omkostninger	Vægt i porteføljen
Investment grade obligationer	1,1%	1,1%	39,6%
Emerging markets obligationer	-5,3%	-5,4%	8,1%
High yield obligationer	-2,8%	-3,3%	5,9%
Børsnoterede aktier	-8,2%	-8,4%	23,4%
Alternative investeringer	2,2%	0,3%	23,0%
Investeringsaktiver, i alt		0,0%	100,0%
Renteafdækning		0,3%	
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed		0,7%	
Investeringsafkast efter investeringsomkostninger, i alt		0,0%	

*Valutaafdækningen er indeholdt i aktivklassernes afkast

**Estimerede omkostninger på baggrund af foreløbige forventninger til 2019

Resultater af andre aktiviteter

Der indgår ikke andre væsentlige indtægter eller udgifter end resultatet af datterselskabet PenSam A/S.

Koncernoplysninger

PenSam Liv

Årets resultat efter skat udgør -14 mio. kr. mod et resultat efter skat i 2018 på -16 mio. kr. Resultatet er udtrykt for afkastet af egenkapitalens egne investeringsaktiver og en risikoforrentning fra kontributionsgrupperne. Årets resultat er påvirket af en ekstraordinær skat på -39 mio. kr. som følge af forventet omdannelse til arbejdsmarkedsrelateret livsforsikringsaktieselskab. Denne modsvares delvist af det udskudte skatteaktiv og den aktuelle skat. Risikoforrentningen udgjorde i perioden 7 mio. kr.

Egenkapitalforrentning efter skat udgør -6,8% mod -1,2% ultimo 2018.

I 2019 har PenSam Liv opnået et investeringsafkast på 13.485 mio. kr. før pensionsafkastskat i forhold til 222 mio. kr. i 2018. Opgjort udgør afkastet 12,9% før skat.

Mio. kr.	2019	2018
Årets resultat efter skat	-14	-16
Investeringsaktiver	127.952	112.518
Egenkapital	194	208
Forsikringsmæssige hensættelser i alt	116.978	102.493
Afkast før skat	13.485	222
Egenkapitalforrentning efter skat	-6,8%	-1,2%

Der er ikke udloddet udbytte for 2019.

PenSam Bank

Årets resultat efter skat udgør 5 mio. kr. mod et underskud i 2018 på 2 mio. kr. Årets resultat er positivt påvirket af stigning i gebyrindtægter, færre negative kursreguleringer fra obligationsbeholdningen og faldende nedskrivninger.

Egenkapitalforrentningen efter skat udgør 1,8% mod -0,7% ultimo 2018, hvilket anses for acceptabelt.

Bankens netto rente- og gebyrindtægter er således steget med 7,8 mio. kr. i 2019, når der ses bort fra udviklingen i renteindtægterne fra obligationsbeholdningen. Årets nedskrivningsprocent er faldet med 0,2 %-point i forhold til 2018, og udgør

0,1%. Nedskrivningsprocenten er på et meget tilfredsstillende niveau.

Mio. kr.	2019	2018
Årets resultat efter skat	5	-2
Udlån	1246	1.196
Indlån	1599	1.572
Egenkapital	254	249
Egenkapitalforrentning efter skat	1,8%	-0,7%

PenSam Forsikring

Årets resultat efter skat udgør 8 mio. kr. mod et resultat på 0 mio. kr. i 2018. Årets resultat før skat er sammensat af et forsikringsteknisk resultat på 7 mio. kr. og et resultat af investeringsvirksomhed på 4 mio. kr.

Egenkapitalforrentningen efter skat udgør 10,9% mod 0,0% ultimo 2018.

Samlet set er bruttopræmierne faldet med 174 mio. kr. i forhold til 2018. Faldet skyldes, at tegning af kollektive arbejdsmarkedspensionsprodukter er ophørt.

Udviklingen i resultatet i forhold til 2018 skyldes primært et forbedret forsikringsteknisk resultat som følge af, at der i 2019 har været en afløbsgevinst og et positivt resultat på de ophørte kollektive produkter. Resultatet anses for tilfredsstillende.

Mio. kr.	2019	2018
Årets resultat efter skat	8	0
Præmieindtægter	125	309
Erstatningsudgifter	77	251
Egenkapital	76	68
Egenkapitalforrentning efter skat	10,9%	0,0%

Der er i 2019 foreslået et ekstraordinært udbytte på 30 mio. kr.

PenSam A/S

Årets resultatet efter skat udgør et underskud på 36 mio. kr. mod et underskud i 2018 på 48 mio. kr.

Egenkapitalforrentningen efter skat udgør -26% mod -22% ultimo 2018.

Der er ikke udloddet udbytte for 2019.

Resultatet kan primært tilskrives beslutningen om at nedskrive de immaterielle anlægsaktiver, der udfases i forbindelse med nyt forsikringsssystem, fuldt ud i 2019

Resultatet for 2019 anses på baggrund heraf for acceptabelt.

Mio. kr.	2019	2018
Årets resultat efter skat	-36	-48
Nettoomsætning	475	496
Administrationsomkostninger	-521	-558
Egenkapital	121	158
Egenkapitalforrentning efter skat	-26,0%	-22,0%

Ved transaktioner mellem selskaber i PenSam gruppen sker afregningen i henhold til administrationsaftale til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår.

Koncernregnskabet er udarbejdet på grundlag af regnskab for modervirksomheden, og de enkelte dattervirksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis. Der er foretaget en sammenlægning af regnskabsposter med ensartet indhold og med efterfølgende eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebesiddelser, interne mellemværender og udbytter samt realiserede og urealiserede fortjenester og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.

PenSam A/S varetager administrative opgaver for selskaberne i koncernen. I 2019 er dette i henhold til aftale afregnet til fast pris opgjort på markedsbaserede vilkår. De administrative opgaver omfatter pensionsadministration, formueforvaltning samt øvrig administration for selskaberne i PenSam gruppen.

Øvrige koncerninterne transaktioner, såsom handel med værdipapirer og nogle produktspecifikke aftaler mellem de juridiske enheder, sker ligeledes på markedsbaserede vilkår.

Moderselskabet

Mio. kr.	2019	2018
Årets resultat efter skat	-56	-106
Investeringsaktiver	1.918	1.976
Egenkapital	1.940	1.996
Egenkapitalforrentning før skat	-2,8%	-5,2%

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger.

Ledelsessystem

Generelle oplysninger om ledelsessystemet

Ledelsen i PenSam Holding er todelt og består af en bestyrelse og en direktion.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Af disse er fire generalforsamlingsvalgte medlemmer, hvoraf to medlemmer er nomineret af FOA og to medlemmer er nomineret af Pensionskassen PenSam. Derudover er tre medlemmer valgt af medarbejderne i PenSam-koncernen. Bestyrelsesmedlemmerne vælges for en periode på et år. Bestyrelsen har i 2019 afholdt 7 møder.

Bestyrelsen udmønter selskabets vedtægter i en forretningsorden, der fastsætter de nærmere rammer for bestyrelsens udførelse af sit hverv med henblik på at sikre en forsvarlig og hensigtsmæssig ledelse af selskabet.

Bestyrelsen fastlægger forretningsmodellen, den overordnede strategi for koncernen samt politikker og retningslinjer på alle væsentlige områder. Samtidig har bestyrelsen ansvaret for at ansætte en direktion samt føre tilsyn med, at direktionen varetager sine opgaver tilfredsstillende.

Direktion

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels. Direktionen har tillige ledelseshverv i andre selskaber i PenSam gruppen.

Direktionen varetager den daglige ledelse og skal følge de politikker, retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Direktionens ansvar omfatter implementering af den af bestyrelsen fastlagte strategi, selskabets organisation og fordeling af ressourcer samt løbende rapportering om finansielle forhold til bestyrelsen.

Ledelsens organisering

Organisationen er indrettet med en række direktørområder med ansvar for den løbende drift og udvikling.

Direktionen har tre komiteer, som skal understøtte direktionens daglige styring. Disse komiteer er følgende:

- ALM-Investeringskomité
- Strategikomité

- Risk og Compliancekomité

Nøglepersoner/nøglefunktioner

Med henblik på at sikre effektive former for virksomhedsstyring, herunder et effektivt risikostyringssystem og et effektivt internt kontrolsystem, har direktionen besluttet, at der skal være fire nøglefunktioner i PenSam Holding.

Bestyrelsen har udpeget den interne revisionschef til at være ansvarlig for intern auditfunktionen. Direktionen har udpeget Jens-Peder Vinkler til at være ansvarlig for aktuarfunktionen. Direktionen har udpeget risikochefen som ansvarlig for risikostyringsfunktionen samt chefjuristen som ansvarlig for compliancefunktionen.

De fire nøglefunktioner er outsourcet til PenSam A/S. Nøglefunktionerne varetager de opgaver, der følger af de regulatoriske krav. Der er redegjort nærmere for nøglefunktionerne nedenfor, hvor der ligeledes er oplysning om, hvordan nøglefunktionerne og de ansvarlige for nøglefunktionerne har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre deres opgaver, og hvordan de rapporterer til og adviserer til hhv. direktionen og bestyrelsen.

Ansvarlige for de fire nøglefunktioner er:

Funktion	Ansvarlig/nøgleperson
Intern audit	Revisionschef Palle Mortensen
Aktuarfunktion	Ansvarshavende aktuar Jens-Peder Vinkler
Risikostyringsfunktion	Risikochef Morten Weis
Compliancefunktion	Chefjurist Hanne Frederiksen

Herudover er selskabets databeskyttelsesrådgiver Hans Hedegaard og den ansvarlige for intern revision Palle Mortensen, udpegede som nøglepersoner.

Ændringer i ledelsessystemet i rapporteringsperioden

Der er i 2019 sket en enkelt udskiftning i bestyrelsen, idet Rasmus Lau Henningsen udtrådte 25.09.2019, og Robin Kahr tiltrådte 26.09.2019

Aflønningspolitik

Bestyrelsen har vedtaget en aflønningspolitik, der afspejler en målsætning om en ordentlig governanceproces samt en vedvarende og langsigtet værdiskabelse for PenSam Holding's kunder og ejere. Lønpolitikken sikrer endvidere at PenSam Holding har en lønpolitik, der er i overensstemmelse med reglerne om aflønning i Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringsselskaber og forsikringsholdingvirksomheder.

Lønpolitikken for PenSam Holding er en del af en fælles lønpolitik for alle selskaber i PenSam gruppen. Formålet er at skabe gennemsigtighed og en ensartethed for medarbejdere ansat i et eller flere af selskaberne.

Lønpolitikken har endvidere til formål at sikre, at:

- lønningerne fastlægges, via indgåede overenskomster og for ledere via individuelle aftaler, på et markedskonformt niveau, hvor der tages udgangspunkt i relevant uddannelse, erhvervs erfaring og organisatorisk ansvar,
- medarbejdere, via indgåede overenskomster og ledere via individuelle aftaler, har en pensionsordning, der ligeledes er markedskonform,
- lønindplacering sker på lige vilkår, uanset køn, etnicitet, seksuel orientering mv.,
- de forskellige lønkomponenter ikke tilskynder til overdreven risikotagning,
- der er opsat principper for at forhindre interessekonflikter som fx aflønning af nøglepersoner med fast løn,
- rammerne for tildeling af variabel løn er beskrevet,
- gældende lovgivning overholdes

PenSam Holding ønsker ikke, at aflønningen skal give incitament til at påføre selskabet en unødvendig risiko. Bestyrelsen modtager et fast honorar. Direktion og medarbejdere, der er ansat i kontrolfunktioner (ansvarlig for intern auditfunktionen, ansvarlig for aktuarfunktionen, ansvarlig for risikostyringsfunktionen og ansvarlig for compliancefunktionen), modtager fast løn og er ikke omfattet af nogen former for incitaments aflønning eller performanceafhængig løn. Den faste løn afspejler primært relevant erhvervs erfaring og organisatorisk

ansvar. Øvrig administration er af bestyrelsen outsourcet til PenSam A/S.

PenSam A/S er ikke en finansiel virksomhed, men følger som leverandør af drifts- og udviklingsopgaver til de øvrige selskaber i PenSam koncernen samme principper i lønpolitikken som de øvrige selskaber i koncernen og i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringsselskaber og forsikringsholdingvirksomheder

Væsentlige transaktioner med aktionærer mv.

Udover sædvanlig daglig intern clearing i PenSam gruppen (korrekt kontering af modtagne beløb osv.) er der i rapporteringsperioden ikke foretaget væsentlige transaktioner med aktionærer, med personer, der udøver en betydelig indflydelse på selskabet, eller med medlemmer af bestyrelsen og direktionen.

Egnetheds- og hæderlighedskrav

Bestyrelsen har besluttet, at ledelsesmedlemmer samt nøglepersoner til enhver tid skal have tilstrækkelig viden, faglig kompetence og erfaring til at kunne udøve deres hverv eller varetage deres stilling i PenSam Holding.

Den samlede bestyrelse skal have kompetencer inden for:

- Strategi og forretningsmodeller
- Koncernforhold
- Arbejdsmarkeds- og overenskomstforhold
- Risikovurdering og modeller til brug for risikoberegning
- Solvensbehov
- Vurdering af selskabets operationelle risici og compliance
- Vurdering af likviditetsrisici og fundingpolitik
- Investering, formueforvaltning og risikoafdækning
- Økonomi- og regnskabsforståelse
- Kendskab til centrale rammer for virksomheden
- Outsourcing

For at sikre, at alle bestyrelsesmedlemmer besidder de nødvendige kompetencer for at varetage hvervet, herunder krav til færdigheder, viden og

ekspertise, gennemfører bestyrelsen årligt en evaluering af bestyrelsesarbejdet. Heri indgår en vurdering af den samlede kompetencesammensætning samt en handlingsplan for uddannelses-tiltag i bestyrelsen, så det sikres, at bestyrelsen lever op til de fastsatte krav.

Ved rekruttering af bestyrelsesmedlemmer drøfter bestyrelsen de kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, nye bestyrelsesmedlemmer skal besidde for at supplere den samlede bestyrelses kompetencer. Dette sker blandt andet ud fra erfaringerne fra bestyrelsens selvevalueringer.

Når kandidaten er fundet, indstilles vedkommende til valg på generalforsamlingen.

Ved rekruttering af direktionen nedsætter bestyrelsen et ansættelsesudvalg.

Bestyrelsen foretager årligt en vurdering af samarbejdet med direktionen. Derudover rapporteres der løbende i forbindelse med ind- og udtræden af ledelsesposter samt til- og fratrædelse af nøglepersoner.

Ved rekruttering af nøglepersoner varetager HR rekrutteringsprocessen. Kandidaterne vurderes ud fra deres tidligere jobberfaring og uddannelsesmæssige baggrund mv. Efterfølgende bliver vurderingen understøttet af samtaler og test samt ved indhentning af referencer.

Bestyrelsen tager derudover mindst én gang årligt stilling til, hvorvidt der er sket ændringer af forhold hos ledelsesmedlemmer og nøglepersoner, der skal anmeldes til Finanstilsynet.

Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens

Risikostyringssystemet i PenSam Holding har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse ved blandt andet at skabe bevidsthed om væsentlige risici, der potentielt kan skade selskabets omdømme, stabilitet eller fremtidige indtjeningsmuligheder.

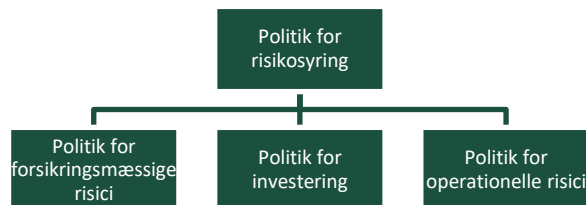
Bestyrelsen fastsætter selskabets risikoprofil. Risikoprofilen indgår som en integreret del i bestyrelsens politikker og retningslinjer på alle væsentlige aktivitetsområder, og der tages herved proaktiv stilling til ønsket risikoniveau og risikotolerancegrænser på de enkelte risikoområder.

Bestyrelsen har på baggrund af gældende forretningsmodel og fastlagte politikker med tilhørende ønskede risikoniveauer tilrettelagt en årlig proces, der sætter bestyrelsen i stand til at udføre en samlet fornyet risikovurdering af forretningsmodellen og stillingtagen til risikostyringssystemets indretning.

Risikoprofilen udtrykkes gennem et risikobudget for alle centrale risikokategorier. Risikobudgettet fastsættes minimum en gang årligt af bestyrelsen i "Politik for risikostyring". Dette centrale styringsdokument suppleret af tilhørende retningslinje indeholder de valgte risikotolerancegrænser for hver af risikokategorierne.

Der er i politikkerne i risikostyringssystemet fastsat metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen for, at selskabet bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at selskabet eller kunderne lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller internt vedtagne regler. Risikostyringssystemet defineres af styringsdokumenterne.

Det overordnede risikostyringssystem

Direktionen er ansvarlig for, at PenSam Holding drives i henhold til de politikker og retningslinjer, som bestyrelsen fastlægger for selskabets risikoprofil og risikostyring.

PenSam Holding's risikostyringsfunktion er en uafhængig risikostyringsenhed med ansvar for at foretage en løbende uafhængig identifikation, måling, analyse, kontrol og rapportering af de risici som selskabet er eksponeret imod. Risikostyringsfunktionen bistår direktionen med udvikling af risikostyringssystemet og deltager i centrale styringsfora i samarbejde med øvrige nøglefunktioner og forretningsansvarlige. Arbejdet i risikostyringsfunktionen varetages af risikostyringsafdelingen i PenSam A/S. Risikostyringsfunktionen er organisatorisk placeret med reference til

Finansdirektør Peter Østergaard og med rapporteringslinje til direktionen i PenSam Holding.

Risikostyringsfunktionen er integreret i selskabets beslutningsprocesser gennem deltagelse i selskabets centrale beslutningsorganer mht. behandling af emner vedr. finansielle og operationelle risici. Den risikoansvarlige for selskabet er fast medlem af selskabets Asset-Liability Management- og Investeringskomite samt selskabets Risiko- & Compliancekomite, hvor risikostyringsfunktionen rådgiver direktionen i beslutningsprocessen om alle væsentlige risikoforhold. Risikostyringsfunktionen indgår ligeledes i vurdering af risici forbundet med alle væsentlige forandringsaktiviteter,

PenSam Holding A/S er et forsikringsholdingselskab med to direkte ejede datterselskaber: PenSam Liv forsikringsaktieselskab og PenSam A/S, hvoraf PenSam Liv endvidere ejer to finansielle selskaber, PenSam Bank A/S og PenSam Forsikring A/S. Risikostyringssystemet omfatter risici for PenSam Holding's basiskapital som følge af ejerskabet af de finansielle datterselskaber. PenSam A/S er ikke et finansielt selskab og behandles derfor som et finansielt aktiv i risikostyringssystemet. Risici, ud over moderselskabsrisici, er tillige omfattet af risikostyringssystemet. De risici, hvis kilde ikke er de finansielle datterselskaber, defineres inden for risikostyringssystemet som "egne risici".

Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at datterselskaberne til alle tider er solvente og opretholder en ønsket solvensmålsætning fastsat af datterselskabernes bestyrelse. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncerne efter reglerne om sambeskatning.

Risikoidentifikation

PenSam Holding har følgende overordnede risikokategorier:

- Investeringsrisici
- Operationelle risici

Eventuelle øvrige risici, som ikke dækkes af politikkerne under risikostyringssystemet,

kategoriseres og kvantificeres i PenSam Holding's årlige vurdering af egen risiko og solvens.

Risici bliver løbende identificeret efter en struktureret proces, så det tilsikres, at bestyrelsens og direktionens risikobillede er retvisende. Processen omfatter:

- Risikoidentifikation i forbindelse med den årlige revision af politikker, retningslinjer og forretningsgange, hvor potentielle væsentlige risici knyttet til aktiviteterne beskrives i styringsdokumenterne.
- Risikovurdering i forbindelse med alle tiltag med potentiel væsentlig effekt på risikobilledet herunder opdatering af forretningsmodel og selskabsstrategi, beslutning om øvrige væsentlige strategier som eksempelvis investeringsstrategien, væsentlige enkelte dispositioner og væsentlige ændringer i driften.
- Opdatering af risikoidentifikationen i forbindelse med aktiviteterne udført som led i en koordineret indsats imellem relevante nøglefunktioner.
- Løbende identifikation og kvantificering af operationelle risici i de udførende enheder.

Den risikoansvarlige redegør i sin årlige rapport til bestyrelsen for, om der efter den risikoansvarliges vurdering har været truffet væsentlige beslutninger, hvor risici ikke har været tilstrækkeligt belyst.

Risikotolerance pr. risikokategori

Det ønskede risikoniveau er specificeret for de enkelte risikokategorier. Samtidigt er de tilhørende risikorammer specificeret i interne retningslinjer kommunikeret fra bestyrelsen til direktionen, og herfra foretages en delegering af risikorammer til forretningsenhederne.

Investeringsrisici

Risiciene i denne kategori dækkes af Politik for investering med tilhørende retningslinjer.

Investeringsrisici i PenSam Holding omfatter alene risici vedrørende egenkapitalens investeringsaktiver og altså eksklusiv markeds- og modpartsrisici hidrørende datterselskaber. Datterselskabernes investeringsrisici er dækket af selskabernes respektive politikker herfor.

Selskabet ønsker et begrænset risikoniveau på investeringsrisici. Det præcise risikoniveau kvantificeres i Politik for investering. Det bemærkes

særligt, at investeringsaktiverne skal have en høj likviditet.

Operationelle risici

Risici i denne kategori behandles i Politik for Operationelle risici med tilhørende retningslinjer. Politikken omhandler foruden driftsrelaterede risici også strategiske risici og omdømmerisici. Politikken fastlægger rammerne for organisationens arbejde med operationelle risici, herunder compliance- og sikkerhedsmæssige risici, samt virksomhedens IT-risikostyring (og dermed også IT-risici). Bestyrelsen har udtrykt en lav risikotolerance overfor væsentlige operationelle risici som kan påvirke selskabets resultat og omdømme i væsentligt omfang.

Selskabet har implementeret metoder og procedurer, til at opdage og mindske risikoen for indtræden af operationelle hændelser, herunder risikoen for manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller interne regelsæt.

Den operationelle risikostyring bygger et delegeret decentralt ansvar til ledelsen i alle udførende enheder. De udførende enheder skal minimum halvårligt vurdere deres risikobillede, og herunder kvantificere de væsentligste risici med en suppleret med intern risikoscoreing mht. vurdering af sandsynlighed og effekt af de identificerede operationelle risici. For alle væsentlige risici skal de ansvarlige ledere sikre passende risikoreducerende tiltag for at sikre en ansvarlig og effektiv drift i overensstemmelse med bestyrelsens ønskede risikoprofil. Selskabet arbejder målrettet med hændelsesopsamling som et centralt element i den operationelle risikostyring. De udførende enheder registrerer operationelle hændelser inkl. compliancehændelser i et centralt IT-system som administreres af risikostyringsfunktionen. Der etableres som led i hændelsesregistreringen en relation mellem baggrunden for hændelsen og den udførende afdelings identificerede risici. Hermed sikres at hændelser leder til en aktiv vurdering af om hændelsen skyldes en allerede kendt risiko, eller om der er tale om en ikke tidligere identificeret risiko. For allerede identificerede risici revurderes om hændelsen giver anledning til at revurdere afdelingens risici.

Risikostyringsfunktionen konsoliderer de udførende enheders registrerede risici og fører tilsyn med udviklingen i risikobilledet.

Risikostyringsfunktionen følger op på alle hændelser og tager i samarbejde med compliancefunktionen stilling til om hændelserne knyttes til compliancerisici og dermed skal registreres som compliancehændelser.

Egen risikovurdering

Bestyrelsen foretager mindst én gang årligt vurdering af PenSam Holding's forretningsmodel og politikker med udgangspunkt i PenSam Holding's kapitalgrundlag, solvenskapital og risikotolerancegrænser ud fra en going concern-forudsætning både på kort og lang sigt.

Risikovurderingen omfatter tillige en vurdering af risikostyringssystemets effektivitet i sikring af en løbende overholdelse af solvenskapitalkravet og egne risikotolerancegrænser.

Processen for PenSam Holding's egen risikovurdering foregår som udgangspunkt i følgende trin:

- De finansielle datterselskaber beslutter, hvilke risikoscenarier selskabernes solvens- og kapital-situationer skal analyseres i.
- De finansielle datterselskaber forestår analyse af selskabernes nuværende og fremtidige situation i hvert af de besluttede scenarier samt øvrige nødvendige stress- og omvendte stresstest. Resultaterne af analysen samt væsentligste konklusioner der skal indgå i risikovurderingsrapporten, gennemgås. PenSam Holding's væsentligste risici identificeres og rangordnes i risikovurderingsrapporten
- Den endelige risikovurderingsrapport drøftes og godkendes af bestyrelsen.

I rapporten om egen risikovurdering konkluderer bestyrelsen på, hvorvidt den finder behov for at supplere den interne risikostyring med et internt fastsat tillæg til det lovfastsatte solvenskrav.

Bestyrelsen har senest foretaget egen risikovurdering og vurderet eget solvensbehov under hensyntagen til risikoprofil, kapitalforvaltning og risikostyringssystem på bestyrelsesmøde den 02.12.2019. Ved gennemgangen af de væsentligste identificerede risici har bestyrelsen aktivt taget stilling til, om risikoen kunne accepteres, eller om risikobegrænsende initiativer skulle igangsættes.

Bestyrelsen har vurderet, at selskabets risiko- og kapital-situation er tilfredsstillende i såvel basis-scenariet som i de alternative scenarier.

Direktionen sikrer, at relevante medarbejdere informeres om bestyrelsens risikovurderingsrapport.

Rapportering

Risikofunktionen udarbejder dagligt opgørelse af investeringsrisici og udnyttelse af risikorammer fastsat af bestyrelse og direktion, og denne rapportering tilgår på daglig basis chefen for investeringsafdelingen og den risikoansvarlige for PenSam Holding.

Den risikoansvarlige for PenSam Holding foretager årligt en rapportering til direktionen, hvor der redegøres for, om risikostyringsfunktionen har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre sine opgaver på betryggende vis. Dette har været vurderet som værende opfyldt i 2019.

Internt kontrolsystem

Der er fastsat politikker og forretningsgange for alle væsentlige driftsaktiviteter. Til efterlevelse af disse er der i Politik for intern kontrol og compliance fastsat ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for det interne kontrolsystem.

Ejerskabet af kontrollerne tilhører de enkelte afdelinger. Det er altså den enkelte afdeling, som er ansvarlig for, at kontrollerne udføres. PenSams risikostyring følger op på udførelse og design af kontroller, og på baggrund heraf udarbejdes relevant rapportering til direktionen.

Risikofunktionen er ansvarlig for den hhv. kvartalsvise og årlige tilsynsrapportering i henhold til Solvens II reglerne.

Kontrolmiljø og system

Politik for intern kontrol og compliance fastsætter ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for selskabets interne kontrolsystem. Indretningen af det internt kontrolmiljø medvirker til, at der kun er lav sandsynlighed for at manglende kontrol- og/eller risikoreducerende-tiltag kan føre til hændelser der kan give anledning til væsentlige finansielle tab, omdømmemæssige tab og/eller negativ kundepåvirkning.

Kontrolmiljøet er indrettet således, at der foretages kontrol af alle væsentlige risikobehæftede opgaver, herunder at videregivne beføjelser overholdes. Desuden sikres, at der foretages kontrol af overholdelse af grænser for risici, herunder placeringsgrænser, samt kontrol af opgaver, som kan medføre væsentlige risici.

Som beskrevet i forrige afsnit vedr. risikostyrings-systemet anvendes et centralt IT-system til intern kontrol og risikostyring. Systemet anvendes af organisationen til at håndtere risici, hændelser, kontroller og udnytte muligheder for proaktivt at arbejde med disse.

Der foretages opfølgning og analyser af data i kontrolsystemet samt opfølgning på hændelser og sparring til registrering af kontroller og risici. Det er de udførende afdelinger, som registrerer egne risici og hændelser, og de interne kontrol- og risikostyringsfunktioner, som behandler, kontrollerer og rapporterer herom.

Således sikres der fuld gennemsigtighed af, hvilke risikofaktorer organisationen udsættes for. Endvidere anvendes systemet til håndtering af revisions- og complianceanbefalinger mv.

Indretningen af det interne kontrolmiljø i selskabet består af en række elementer, som alle understøtter hinanden.

Strategiske kontroller herunder funktionsadskillelse, generelle krav om godkendelser og bemyndigelser m.v.: De strategiske kontroller har fokus på håndtering af konkrete typer af risici på tværs af processer og arbejdsgange.

Operationelle kontroller: Alle operationelle nøglekontroller er beskrevet i forretningsgangene og indgår i samspil med øvrige kontroller i de daglige processer og arbejdsgange.

Nøglekontrollerne er de operationelle kontroller, som er særligt vigtige for selskabet. Forretningsgange udgør et vigtigt element i det interne kontrolmiljø og skaber grundlag for en systematisk udførelse af væsentlige forretningsprocesser med reduceret risiko for utilsigtede fejl.

Risikostyringsfunktionen

Risikostyringsfunktionen følger op på udførelse af nøglekontroller og rapporterer herom til bestyrelse og direktion.

Compliancefunktionen

Compliancefunktionen er en del af det interne kontrolsystem og udfører sine aktiviteter på baggrund af en årsplan (complianceprogram), som er godkendt af direktionen.

En væsentlig aktivitet for compliancefunktionen er forebyggende og opfølgende kontrol med implementering af nye og overholdelse af eksisterende lovgivnings- og myndighedskrav samt interne styringsrammer (politikker, retningslinjer og forretningsgange).

Compliancefunktionen samarbejder med de andre nøglefunktioner med henblik på at sikre et effektivt arbejde og undgå unødigt sammenfald mellem funktionerne.

Intern auditfunktion

Intern revision i PenSam Holding er etableret i henhold til bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner (revisionsbekendtgørelsen). Intern revision agerer som en koncernfunktion i PenSam Gruppen og ledes af en revisionschef.

Arbejdet som Intern auditfunktion udfører, er integreret i funktionsbeskrivelsen for Intern revision og sker indenfor rammerne af revisionsbekendtgørelsen. Intern revision må kun udføre revision.

Arbejdsopgaverne varetages på baggrund af den af bestyrelsen godkendte "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit" samt den indgåede revisionsaftale med ekstern revision. Bestyrelsen har i henhold til revisionsbekendtgørelsen besluttet, at revisionschefen forsyner alle årsregnskaber i koncernen med en revisionspåtegning.

Revisionschefen rapporterer til revisionsudvalget og bestyrelsen, og revisionsaktiviteterne omfatter opgaver indenfor såvel operationel som finansiell revision. Det vurderes, at de opgaver, der er pålagt den Interne auditfunktion, kan indeholdes i de opgaver, som er pålagt Intern revision i henhold til funktionsbeskrivelsen, og dette udmøntes i den årlige revisionsstrategiplan for PenSam gruppen.

Intern revision vurderer blandt andet, om selskabets interne kontrolsystem er tilstrækkeligt og effektivt, og om selskabets ledelsessystem er hensigtsmæssigt og betryggende. I denne forbindelse

foretages der tillige en vurdering af aktuar-, risiko- styrings- og compliancefunktionen.

Intern audits uafhængighed og objektivitet er understøttet af, at revisionschefen eller medarbejderne ikke er ansvarlige for eller har beføjelser til at udføre eller deltage i andet arbejde end revision. Dette er ensbetydende med, at revisionschefen og medarbejderne ikke kan deltage i opgaver, som kan påvirke, at revisionschefen kommer i en situation, hvor vedkommende erklærer sig eller oplyser om forhold eller dokumenter, som revisionschefen eller medarbejderne har udarbejdet grundlaget for.

Da den ansvarlige for Intern audit tillige er revisionschef i koncernen, kan vedkommende alene ansættes og afskediges af bestyrelsen i PenSam Holding.

I henhold til kommissorium for revisionsudvalget udfører udvalget en række opgaver, der understøtter, at revisionschefen og Intern revision er uafhængig og objektiv. Disse opgaver omfatter eksempelvis:

- overvågning af det interne kontrolsystem, herunder Intern revision.
- behandling og indstilling af revisionsstrategiplan til godkendelse af bestyrelserne i PenSam gruppen, herunder budget og bemanding i Intern revision.
- behandling og drøftelse af udviklingen og ledelsens tiltag i relation til revisionsanbefalinger.
- løbende revurdering og indstilling af ændringer til "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit".
- årlig vurdering af Intern revisions uafhængighed, herunder kvalitetssikringssystemet.

Aktuarfunktion

Direktionen har udpeget den ansvarshavende aktuar for PenSam Liv og Pensionskassen PenSam som ansvarlig for Aktuarfunktionen i PenSam Holding.

Aktuarfunktionen udfører sine aktiviteter baseret på en årsplan. Aktiviteterne omfatter primært koordinering af opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser i datterselskaberne samt medvirken i opgørelsen af datterselskabernes og moderselskabets solvenskapitalkrav og

minimumskapitalkrav samt i selskabernes risikostyring. Endvidere har Aktuarfunktionen ansvar for vurdering af datakvaliteten til beregning af henstættelser.

Den ansvarlige for Aktuarfunktionen udarbejder som minimum årligt en Aktuarrapport til direktionen og bestyrelsen. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen.

Outsourcing

PenSam Holding har outsourcet totaladministrationen af selskabets drifts- og udviklingsaktiviteter til PenSam A/S.

PenSam A/S fungerer i et armslængdeforhold til PenSam Holding med fokus på eksekvering af aftalte planer samt med rådgivning i forhold til forretningsmæssige afklaringer. Outsourcingen følger selskabets Politik for outsourcing, som fastlægger målsætninger og strategi for outsourcing, beslutningsproces samt krav til outsourcingkontrakter.

De outsourcete aktiviteter omhandler:

- Formueforvaltning som består i at forvalte PenSam Holding's formue fra fastsættelse af investeringsstrategi over investeringseksekvering til løbende risikostyring, afvikling og administration.
- Styring & Governance som omhandler den finansielle og økonomiske styring samt ledelsessupport og strategiudvikling. Herudover indgår governance som understøtter god selskabsledelse og compliance i forhold til gældende lovgivning.
- For tilvejebringelse af IT-drift gør PenSam A/S brug af videreoutsourcing. KMD er videreoutsourcingsleverandør for IT-drift, -vedligehold og -udvikling. Denne videreoutsourcing er godkendt af PenSam Holding's bestyrelse.

Månedligt følges der op på de leverede serviceydelser, og bestyrelsen bliver en gang i kvartalet præsenteret for KPI'ernes udvikling og status. Yderligere bliver der udarbejdet en årlig outsourcingrapport, hvor også den rådgivende funktion evalueres kvalitativt.

PenSam A/S er tjenesteyder inden for området administration af finansielle virksomheder.

Andre oplysninger

Bestyrelsen har fastsat politikker indenfor forrettningens aktivitetsområder. Direktionsinstruksen og politikkerne beskriver tilsammen rammerne for ledelsen af virksomheden og samspillet mellem bestyrelsen og direktionen, og under dem tjener beredskabsplaner, forretningsgange, arbejdsbeskrivelser mv. i organisationen eller krav i en outsourcingkontrakt til at sikre, at der er en klar og entydig ledelse af PenSam Holding i alle virksomhedens led.

Der er fokus på, at der er en rød tråd fra PenSam Holding's forretningsmodel og afledte risikoprofil til direktionsinstruksen og politikkerne på de enkelte aktivitetsområder, hvor det risikoniveau, som bestyrelsen ønsker på aktivitetsområderne, fremgår, og hvor rammer for direktionens beføjelser fastsættes. Dette videreføres i de underliggende forretningsgange mv. og er med til at understøtte, at PenSam Holding's strategiske mål nås.

Bestyrelsen og direktionen har i forlængelse heraf sikret, at der er rapporteringskanaler til sikring af informationsstrømme i selskabet, både bottom-up og top-down.

Koncernoplysninger

Ledelsen af koncernen og datterselskaberne bliver varetaget af samme organisation, hvorfor der er stor sammenhæng i, hvordan risikostyringen og de interne kontrolsystemer og rapporteringsprocedurer gennemføres på tværs af selskabets datterselskaber og på koncernniveau.

Risikoprofil

Bestyrelsens ønskede risikoprofil styres gennem investeringerne i selskabets datterselskaber og dermed risikoprofilen i datterselskaberne. Det er dermed en tæt overvågning af solvenskapitalkravet, basiskapitalen og den forventede egenkapitalforrentning i datterselskaberne, der skaber PenSam Holding's risikoprofil. Det bærende princip for risikostyring i PenSam Holding er, at hvert af de finansielle datterselskaber til alle tider er solvente med en passende margin. Udnyttelse af diversifikationseffekter selskaberne imellem eller tabsdækning på tværs af selskaberne er derfor ikke en del af planlægningen. Undtaget herfra er udnyttelse af skatteaktiver i koncernen efter reglerne om sambeskatning.

PenSam Liv

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Liv's Politik for risikostyring og retningslinjer herfor. Risikorammerne skal tilsikre, at selskabet til alle tider er solvent. Selskabets basiskapital pålægges operationel risiko samt risiko fra garanterede koncepter. Det sikres i planlægningen efter bedste skøn og i stressede scenarier, at selskabet opfylder målsætningerne angivet i selskabets forretningsmodel. Der forudsættes ikke i planlægningen implicit eller eksplicit kapitaltilførsel fra PenSam Holding.

PenSam Bank

Det ønskede risikoniveau i PenSam Bank fastlægges i PenSam Bank's Politik for risikostyring og Retningslinje for risikostyring samt ørige tilknyttede styringsdokumenter. Rammerne for de individuelle risikoområder tilsikrer, at bankens solvens til enhver tid holdes inden for den fastsatte overordnede ramme. Rammen i PenSam Bank fastsættes, så et potentielle tab ikke overstiger bankens basiskapital. Planlægningen tager højde for, at banken kan opfylde de strategiske målsætninger i forretningsmodellen, uden at der implicit eller eksplicit forudsættes kapitaltilførsel fra PenSam Holding. Ligeledes sikrer banken, at de lovpålagte grænser for likviditet overholdes uafhængigt af PenSam Holding.

PenSam Forsikring

Det ønskede risikoniveau og risikotolerancegrænser fastlægges i PenSam Forsikring's Politik for risikostyring og Retningslinjer for risikostyring.

Risikoniveau og rammer fastsættes under iagttagelse af PenSam Forsikring's tilgængelige risikokapacitet. Overholdelse af risikorammerne tilsikrer, at kapitalgrundlaget til hver en tid honorerer solvenskapitalkravet.

PenSam A/S

De ikke-finansielle væsentligste risici er ejerskabet af serviceleverandøren PenSam A/S, der tilbyder outsourcing af administrative ydelser indenfor livsforsikring, bank og skadesforsikring. Risikoen på værdien af dette aktiv er tæt knyttet til selskabets fortsatte evne til med samme eller højere effektivitet at opfylde de indgåede kontrakter. Risikoen styres via PenSam Holding's aktive ejerskab af PenSam A/S.

Øvrige egne risici

Ud over ejerskabet af serviceleverandøren PenSam A/S består de øvrige egne risici primært af investeringsrisici på egenkapitalens aktiver. Disse behandles nedenfor.

Forsikringsrisici

PenSam Holding har forsikringsrisici gennem aktiviteterne i datterselskabet PenSam Liv og dettes datterselskab PenSam Forsikring.

Følgende risikokategorier vedrører livsforsikringsrisikoen i PenSam Liv:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko.

Følgende risikokategorier vedrører sygeforsikringsrisiko i PenSam Liv:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko.

Der er følgende underkategorier til skadesforsikringsrisiko i PenSam Forsikring:

- Præmie- og erstatningshensættelsesrisiko
- Skadesforsikringsoptionsrisiko
- Skadesforsikringskatastroferisiko.

Der er følgende underkategorier til sygeforsikringsrisiko i PenSam Forsikring:

- Præmie- og erstatningshensættelsesrisiko
- Sygeskadesforsikringsoptionsrisiko
- Sygeforsikringskatastroferisiko.

De nævnte risikokategorier er nærmere gennemgået i afsnittene om forsikringsrisici i rapporterne om solvens og finansiel situation for de nævnte datterselskaber.

Markeds- og kreditrisici

PenSam Holding har markedsrisiko gennem forretningsplanen og forvaltningen af kapital i selskabets datterselskaber. Det vil sige, at PenSam Holding har renterisiko, aktierisiko, kreditspændrisiko og valutarisiko samt øvrig markeds- og modpartsrisiko gennem deres investeringer i PenSam Liv og PenSam A/S. Der henvises til forsikringsdatterselskabernes "Rapport om solvens og finansiel situation" for mere dybdegående gennemgang af markedsrisikoen i datterselskaberne. PenSam Holding har som følge af koncerninterne transaktioner en betydelig mængde egne midler, der er investeret i korte danske obligationer med høj rating og høj likviditet. Disse investeringer bidrager til markedsrisiko i selskabet.

Likviditetsrisici

PenSam Holding har en høj grad af likviditet i egne aktiver til brug for eventuelle operationelle udgifter. Likviditetsrisikoen i datterselskaberne styres aktivt i de enkelte datterselskaber.

Operationelle risici

Operationel risiko er risikoen for tab på grund af: utilstrækkelige eller fejlagtige interne procedurer og processer, menneskelige eller systemmæssige fejl, og eksterne begivenheder, herunder juridiske risici. Dette indebærer, at operationel risiko ofte

forbindes med bestemte og enkeltstående begivenheder.

Af væsentlige operationelle risikokilder kan følgende nævnes, (bemærk listen er ikke udtømmende) afhængighed til outsourcing partnere, personafhængighed/specifikviden, håndtering af persondata, IT-nedbrud/adgang til data, kommunikation med kunder, svindel, manuelle fejl, samt compliance- og IT-risici.

Hver enkelt afdeling i selskabet har vurderet afdelingens operationelle risici, og identificeret kontroller og nøglekontroller til at mitigere at risici indtræffer eller begrænse deres omfang. På selskabsniveau har bestyrelsen og direktionen vurderet de væsentligste operationelle risikokategorier som risici knyttet til anvendelse af modeller, risici knyttet til kundebetjening- og kommunikation, risici knyttet til IT-anvendelse, risici knyttet til den finansielle rapportering samt overholdelse af interne- og eksterne regler og lovgivning. Der er for alle væsentlige risici taget initiativer og/eller procedurer som sikrer et acceptabelt risikoniveau.

Andre væsentlige risici

PenSam Holding har ikke identificeret væsentlige risici uden for de ovenfor gennemgåede risikokategorier

Koncernoplysninger

PenSam Holding har ikke identificeret væsentlige risikokoncentrationer på koncernniveau.

Værdiansættelse til solvensformål

Aktiver

Aktiverne værdiansættes som udgangspunkt ud fra de samme principper, som benyttes i forbindelse med udarbejdelsen af regnskaberne. Der er således ikke nogen væsentlige forskelle mellem de metoder og primære antagelser, som benyttes til henholdsvis solvensformål og regnskabsformål.

Principperne for værdiansættelse er beskrevet i afsnittene nedenfor.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver vedrører primært system-udvikling til brug for administration af pensions- og forsikringsydelse. Aktiverne måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen inkluderer afholdte omkostninger relateret til udviklingsaktiviteten samt interne lønninger og øvrige omkostninger, der er direkte henførbare til udvikling.

Afskrivning foretages lineært over aktivernes forventede brugstid, der sædvanligvis er fra 3 - 10 år.

Udviklingsprojekter indregnes som immaterielle aktiver, når de er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad og udviklingsmulighed i selskabet kan påvises, og hvor det er hensigten at anvende projektet. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Der foretages en årlig vurdering af, hvorvidt der er indikationer på nedskrivningsbehov af de immaterielle anlægsaktiver. I tilfælde af indikationer på nedskrivningsbehov foretages der nedskrivningstest.

Selskabet har gennem sit ejerskab af PenSam A/S indirekte værdiansat de immaterielle aktiver i PenSam A/S til nul kr.

Materielle aktiver

Materielle aktiver består primært af driftsmidler. Driftsmidler indregnes i balancen til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffessummen samt øvrige omkostninger tilknyttet anskaffelsen. Afskrivninger beregnes på grundlag af aktivets restværdi fratrukket akkumulerede nedskrivninger.

Afskrivninger på driftsmidler foretages lineært over den forventede økonomiske levetid. Afskrivningsperioderne er fastsat til 3 - 10 år.

Investerings ejendomme

Investerings ejendomme måles til dagsværdi efter en cash flow model. Investerings ejendomme omfatter primært bolig- og erhvervs ejendomme. Dagsværdien opgøres med udgangspunkt i en systematisk vurdering af ejendommene baseret på deres forventede afkast over en 10-årig periode og terminalværdi.

Terminalværdien er forventningen til ejendommenes fremtidige kontante driftsafkast i et normalt år efter en 10-årig periode. Dagsværdien er opgjort ved at tilbagediskontere det forventede afkast samt at fastsætte afkastkrav, der blandt andet afhænger af ejendommens art, beliggenhed og det aktuelle renteniveau.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indregnes og måles til virksomhedens regnskabsmæssige indre værdi. Virksomhedens indre værdi opgøres efter det senest modtagne regnskab.

Kapitalandele

Kapitalandele indregnes i balancen til dagsværdi.

Dagsværdien for kapitalandele, der handles på et aktivt marked, opgøres på baggrund af lukkekursen på balancedagen.

For kapitalandele, hvor der ikke forefindes et aktivt marked og dermed ikke en observerbar pålidelig dagsværdi, foretages værdiansættelsen med udgangspunkt i almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. Dette omfatter for eksempel "discounted cash flow metoden", sammenlignelige handler og multipler. Den anvendte metode varierer afhængig af de konkrete foretagne investeringer.

Værdiansættelserne efterprøves løbende ud fra risiko og væsentlighed. Der valideres ved hjælp af følsomhedsanalyser af væsentlige forudsætninger i de anvendte værdiansættelsesmodeller.

Investeringsforeningsandel

Børsnoterede investeringsforeningsandele måles til dagsværdi med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel

lukkekurs ikke findes, anvendes den offentlige børskurs. Unoterede investeringsforeningsandele måles til den af udbyder beregnede kurs, der bygger på de underliggende værdipapirers dagspris.

Obligationer, pantsikrede udlån og andre udlån

Obligationer, pantsikrede udlån og andre udlån måles til dagsværdi. Dagsværdien af noterede obligationer opgøres med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den officielle børskurs.

Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles dog til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet. For øvrige unoterede obligationer og udlån opgøres dagsværdien ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der inddrager alle tilgængelige data, som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse.

Afledte finansielle instrumenter

Børsnoterede og unoterede afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi, og reguleringer indregnes løbende i resultatopgørelsen under 'Kursreguleringer'.

Positive dagsværdier indregnes i balancen under 'Afledte finansielle instrumenter', og negative dagsværdier indregnes i balancen under 'Anden gæld og Gæld til kreditinstitutter'.

For afledte finansielle instrumenter, der ikke er børsnoterede, anvendes til værdiansættelsen almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. De valgte metoder tilpasses de enkelte afledte finansielle instrumenter.

Der foretages analyser af værdiansættelserne i forhold til eksterne modparter og i forhold til priser fastsat af en uafhængig finansiell institution for at vurdere og efterprøve de af selskabet fastsatte værdier.

Repoer behandles som lån mod sikkerhed. Obligationer solgt som led i en repoforretning er medtaget i balancen til dagsværdi.

Forsikringsmæssige hensættelser

Værdiansættelse af forsikringsmæssige hensættelser

De forsikringsmæssige hensættelser vedrører aktiviteterne i datterselskaberne PenSam Liv og PenSam Forsikring.

De forsikringsmæssige hensættelser værdiansættes for nærværende på samme måde til regnskabsaflæggelse som til solvensformål, hvorfor de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål kun afviger fra de regnskabsmæssige hensættelser ved, at de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål ikke indeholder fortjenstmargenen.

Fremadrettet vil værdiansættelsen til solvensformål i PenSam Liv blive ændret, da Finanstilsynet har givet påbud af 24.01.2020 om ændret opgørelse. Finanstilsynet har givet en frist herfor til ultimo 2022. PenSam Liv har iværksat arbejdet med dette.

Måling af forpligtelser vedrørende forsikringskontrakter

Livsforsikringskontrakter

Vurderingen af kundebestandens levetid, død og invaliditet har en væsentlig indflydelse på opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser, og derfor foretages der regelmæssigt en vurdering af bedste skøn for de nævnte parametre.

Erfaringerne, der danner baggrund for fastsættelse af parametre til hensættelsesberegning, er indhentet over de første fem år, efter at førtidspensionsreformen er trådt i kraft. I den periode var der først et fald i tilkendelsen af førtidspension og efterfølgende en stigning. Der er dog fortsat usikkerhed om reformens langsigtede effekt, hvilket kan påvirke hensættelsernes størrelse fremadrettet.

Fastlæggelse af forudsætningerne er baseret på erfaringer fra PenSam Liv's bestand og er påvirket af aktuarmæssige skøn, der har betydning for hensættelsernes størrelse.

Den anvendte metode for vurdering af bedste skøn for levetid og død skelner mellem levetid for raske og invalide, idet der i PenSam Liv er observeret stor forskel i levetid imellem raske og invalide.

Til vurdering af den observerede dødelighed anvendes PenSam Liv's bestand som grundlag for raske. Vurdering af den observerede dødelighed for invalide er baseret på PenSam gruppens bestand, da dette bidrager til en mere sikker estimation. Det er endvidere vurderingen, at en metode, der skelner mellem raske og invalide, er udtryk for bedste skøn på det foreliggende grundlag.

Skadesforsikringskontrakter

De skøn, der påvirker regnskabet mest, er skøn vedrørende de forsikringsmæssige hensættelser. De væsentligste forudsætninger vedrører forventningerne til antallet af skadessager og fastsættelse af de forventede fremtidige udbetalinger.

Skøn er foretaget på baggrund af den historik, som selskabet har opbygget for efteranmeldelser samt vurdering af afløbsgevinster og -tab. Fastsættelse af hensættelserne er baseret på anerkendte metoder og opgøres af aktuarer. Der vil være en usikkerhed relateret til, hvorvidt det statistiske grundlag og historik kan anvendes til estimat af endnu ikke færdigafviklede skader.

Det er ledelsens vurdering, at de anvendte skøn er forsvarlige og et udtryk for bedste skøn for regnskabsposternes dagsværdier.

Forsikringsmæssige hensættelser i livsforsikring

Forsikringsmæssige hensættelser opgøres på basis af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske grundlag for beregning af forsikringsmæssige hensættelser. Forsikringsmæssige hensættelser opdeles i livsforsikringshensættelser og fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter.

Livsforsikringshensættelser

Livsforsikringshensættelser opdeles i garanterede ydelser, risikomargen, individuelt bonuspotentiale samt kollektivt bonuspotentiale.

Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven, jf. regnskabsbekendtgørelsen, hvor satserne er med volatilitetsjustering og reduceret med pensionsafkastbeskatningssatsen.

Forudsætninger vedrørende dødelighed og invaliditet er fastlagt på baggrund af erfaringer fra bestanden i PenSam. Forudsætninger vedrørende de fremtidige administrationsomkostninger er

baseret på erfaringer i PenSam vedrørende omkostninger pr. forsikret.

For livsforsikringshensættelserne vedrørende ikke-garanterede ydelser er underposterne garanterede ydelser og risikomargen nul, og der er alene individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser er opgjort som nutidsværdi af betalingsstrømme vedrørende præmier, ydelser og administrationsomkostninger. Betalingsstrømmene er opgjort under hensyntagen til sandsynligheden for tilbagekøb, overgang til fripolice og diverse forsikringsbegivenheder.

Nutidsværdierne opgøres efter markedsforudsætningerne. Hertil lægges et tillæg til dækning af fremtidige ydelser foranlediget af indtrufne forsikringsbegivenheder samt et tillæg for ubetalte, forfaldne forsikringsydelser.

Risikomargen

Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale

Den forsikredes bonusret opgøres residualt i forhold til de forsikringsmæssige hensættelser efter finansiering af garanterede ydelser, risikomargen og fortjenstmargen. Den del af værdien af bonusretten, der er indeholdt i de retrospektive hensættelser, er individuelt bonuspotentiale, mens den del, der ikke er fordelt til de enkelte forsikringer, er kollektivt bonuspotentiale.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale kan sammen med fortjenstmargen anvendes til betaling af den anmeldte risikoforrentning samt til dækning af negative realiserede resultater i henhold til contributionsbekendtgørelsen.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargenen indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikoforrentning, jf. de anmeldte regler herfor. Fortjenstmargenen er i henhold til selskabets anmeldte markedsværdigrundlag beregnet ud fra, at den indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikoforrentning.

Fortjenstmargenen kan ikke overstige værdien af de forsikringsmæssige hensættelser med fradrag af garanterede ydelser og risikomargen.

Forsikringsmæssige hensættelser i skadesforsikring

Forsikringsmæssige hensættelser opdeles i præmiehensættelser, fortjenstmargen, erstatningshensættelser og risikomargen.

Præmiehensættelser

Præmiehensættelser svarer til den del af præmien, der vedrører den ikke-forløbne risikoperiode. Præmiehensættelserne udgør mindst den del af bruttopræmien, der svarer til den del af forsikringsperioden, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Præmiehensættelserne er diskonteret. Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven, jf. regnskabsbekendtgørelsen.

Fortjenstmargen på skadesforsikringskontrakter

Fortjenstmargenen indeholder den forventede fortjeneste i de ikke-forløbne dele af risikoperioderne for selskabets indgåede forsikringskontrakter. Den forventede fortjeneste beregnes ud fra udviklingen i de hidtidige erfaringer for indtjening og fordelt på de enkelte produkter.

I beregningen af fremtidige betalingsstrømme indgår de forventede betalinger efter balancedagen vedrørende de af selskabet indgåede forsikringskontrakter, uanset om risikoperioden er påbegyndt eller ej.

Erstatningshensættelser

Erstatningshensættelser opgøres ultimo regnskabsåret som summen af anmeldte, endnu ikke afregnede erstatningskrav med tillæg af forventede efteranmeldte erstatningskrav samt et skønnet erstatningskrav for utilstrækkeligt oplyste forsikringsbegivenheder.

De anmeldte erstatningskrav opgøres enten som en sag-for-sag vurdering eller bliver estimeret ud fra statistiske metoder med basis i erfaringer fra tidligere år. Erstatningshensættelserne fastsættes for hver branche med baggrund i aktuarmæssige modeller.

De opgjorte erstatningshensættelser forhøjes derudover med beløb til dækning af direkte og indirekte skadesbehandlingsomkostninger i forbindelse med afvikling af erstatningsforpligtelserne.

Erstatningshensættelserne er diskonteret. Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurve, jf. regnskabsbekendtgørelsen.

Risikomargen på skadesforsikringskontrakter

Risikomargenen beregnes således, at hensættelserne svarer til det beløb, som et andet forsikringsselskab kan forventes at kræve for at overtage og honorere forsikringsforpligtelserne. Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II. Ændringer i risikomargen i resultatopgørelsen fordeles mellem ændringer, der kan henføres til præmiehensættelserne henholdsvis erstatningshensættelserne.

Andre forpligtelser

Andre forpligtelser er udskudt skat, gældsposter og negativ værdi af afledte finansielle kontrakter. Posterne er værdiansat til samme værdi som i årsrapporten. Der foretages ikke diskontering af udskudt skat.

Alternative værdiansættelsesmetoder

Der anvendes ikke alternative værdiansættelsesmetoder.

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om værdiansættelsen af aktiver og passiver til solvensformål.

Kapitalforvaltning

Koncernsolvensen opgøres ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering. PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2.

I kapitalgrundlaget indgår egenkapital og fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af overskudskapital og fortjenstmargen i PenSam Liv.

Opgørelserne i PenSam Holding er domineret af bidragene fra PenSam Liv.

Selskabet har i hele 2019 overholdt såvel solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet.

Kapitalgrundlag

Bestyrelsen har besluttet, at PenSam Holding's kapital som udgangspunkt udgøres af egenkapital og dermed ikke af kapital finansieret af långivere. Beslutningen udelukker dog ikke, at kapitalnøddplanen kan indeholde elementer af fremmedkapital.

Hertil kommer til solvensformål fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af fortjenstmargen og overskudskapital i PenSam Liv.

Kapitalgrundlaget er specificeret i tabellen nedenfor:

Mio. kr.	Primo 2019	Ultimo 2019
Egenkapital i PenSam Holding	+1.996	+1.940
Egenkapital i PenSam Bank og Forsikring	+318	+300
Fradrag for Immaterielle aktiver	-78	-1
Fortjenstmargen, PenSam Forsikring	+17	+15
Overskudskapital/Fortjenstmargen i PenSam Liv	+7.486	+8.902
- Andel som ikke medregnes i kapitalgrundlag	-6.802	-7.971
Solvenskapitalgrundlag	+2.937	+3.185

Klassificering af kapitalgrundlaget i Tiers følger af klassificeringen af Tiers i datterselskaberne.

Kapitalgrundlaget består udelukkende af Tier I kapitalelementer.

Der er væsentlige forskelle i forhold til selskabets regnskab. Disse består primært i, at immaterielle aktiver værdiansættes til 0 i Solvens II-balancen, samt at kun en mindre andel af overskudskapital/fortjenstmargen indgår i kapitalgrundlaget til solvensformål. Omkring 8 mia. kr. af kapitalgrundlaget i PenSam Liv indgår således ikke i kapitalgrundlaget i PenSam Holding ultimo 2019, jf. tabellen ovenfor.

Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav

PenSam Holding anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen. Der anvendes ikke selskabsspecifikke parametre eller forenkede beregninger.

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2015 ansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvensmetode, hvorefter PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering.

Opgørelsen af hhv. solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav ultimo 2019 er specificeret i tabellen nedenfor:

	SCR, Mio. kr.	MCR, Mio. kr.
Markeds-, kredit- og modpartsrisiko	89	-
Forsikringsmæssige risici	53	-
Operationelle risici	7	-
Andet (diversifikation, skatteaktiv, mv.)	-60	-
Metode 1	90	28
PenSam Bank	187	-
PenSam Liv	931	244
Solvenskapitalkrav	1.208	272

Solvenskapitalkravet ligger på et stabilt niveau løbet af 2019 med mindre udsving primært som følge af bevægelser på de finansielle markeder, som har påvirket solvenskravet i PenSam Liv.

Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet

PenSam Holding anvender ikke delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet

Forskelle mellem standardformlen og en intern model

PenSam Holding anvender standardformlen til opgørelse af koncernsolvensen.

Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og solvenskapitalkravet

Selskabet har i hele 2019 overholdt såvel solvenskapitalkravet som minimumskapitalkravet.

Koncernoplysninger

Koncernsolvensen opgøres fra 2016 ved en kombination af metode 1 og metode 2 i Solvens II-direktivet, dvs. regnskabskonsolidering hhv. fradrag og aggregering.

Selskabet har i 2015 ansøgt Finanstilsynet om og fået godkendt anvendelse af denne koncernsolvens-metode, hvorefter PenSam Bank og PenSam Liv indregnes i henhold til metode 2, dvs. via fradrag og aggregering. Begge selskabers solvenskapitalkrav indgår med 100% i opgørelsen af koncernsolvensen. PenSam Forsikring indregnes efter metode 1.

For så vidt angår PenSam Bank beregnes solvenskravet efter bankreglerne, for PenSam Forsikring og PenSam Liv efter Solvens II-reglerne. I henhold til disse skal man anvende standardmetoden eller anvende en fuld eller partiel intern model, der i givet fald skal godkendes af Finanstilsynet.

PenSam Liv har søgt om og fået godkendelse til at anvende en partiel intern model for levetidsrisiko. Modellen er udviklet, idet EU's standardmetode for solvensbehov vedrørende levetidsrisiko ikke harmonerer med de danske krav i forhold til hensættelser under Finanstilsynets levetidsbenchmark. Derfor anvendes for PenSam Forsikring alene standardmodellen, mens der for PenSam Liv anvendes standardmodellen justeret med den partielle interne model vedrørende levetidsrisiko.

Kombinationen af metode 1 og 2 bevirker, at koncernens solvenskrav opgøres som summen af de enkelte datterselskabers solvenskrav, og der foretages således ingen diversifikation imellem de enkelte datterselskaber.

Det vurderes ikke, at der er væsentlige begrænsninger i forhold til ombyttelighed og overførbare af det anerkendte kapitalgrundlag til dækning af koncernens solvenskapitalkrav. Kapitalgrundlaget består af selskabets egenkapital, korrigeret for immaterielle aktiver, fortjenstmargen i PenSam Forsikring samt en andel af overskudskapital og fortjenstmargen i PenSam Liv, som står i forhold til solvenskapitalkravet i PenSam Liv.

Andre oplysninger

Der vurderes ikke at være andre væsentlige oplysninger om kapitalforvaltningen.